

THỰC TRẠNG SỬ DỤNG VỐN NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC CHO HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ XÂY DỰNG TẠI QUẬN HÀ ĐÔNG, THÀNH PHỐ HÀ NỘI

● VŨ PHƯƠNG NGÂN

TÓM TẮT:

Trong những năm qua, công tác đầu tư xây dựng (ĐT XD) tại quận Hà Đông, Thành phố Hà Nội đã có những bước tiến đáng kể. Tuy nhiên, khối lượng vốn đầu tư được huy động vẫn còn hạn hẹp so với nhu cầu vốn thực tế. Mặt khác, tình trạng dân trái, thất thoát, tham ô, lãng phí trong hoạt động ĐT XD còn diễn ra khá phổ biến trên phạm vi cả nước, làm cho vốn đầu tư sử dụng đạt hiệu quả thấp.

Do vậy, bài báo đưa ra các cơ sở khoa học về hoạt động ĐT XD và hiệu quả của việc sử dụng vốn ngân sách nhà nước cho hoạt động này. Từ đó, phân tích thực trạng tình hình sử dụng vốn ngân sách nhà nước cho hoạt động ĐT XD trên địa bàn quận Hà Đông trong giai đoạn 2015 - 2019.

Từ khóa: Đầu tư xây dựng, kinh tế xã hội, vốn ngân sách nhà nước, quận Hà Đông, Thành phố Hà Nội.

1. Một số vấn đề chung về ĐT XD và hiệu quả sử dụng vốn ngân sách nhà nước cho ĐT XD

1.1. Một số vấn đề chung về ĐT XD

Theo Luật Đầu tư 2014: "Đầu tư là việc nhà đầu tư bỏ vốn bằng các loại tài sản hữu hình hoặc vô hình để hình thành tài sản tiến hành các hoạt động đầu tư theo quy định của pháp luật".

ĐT XD là hoạt động bỏ vốn vào việc xây dựng, mua sắm tài sản cố định trong lĩnh vực sản xuất, lĩnh vực không sản xuất vật chất và lĩnh vực thuộc cơ sở hạ tầng bao gồm: Việc xây dựng các xí nghiệp, công trình mới; Khôi phục, cải tạo, mở rộng các xí nghiệp, công trình sẵn có.

Ngoài những đặc điểm của dự án ĐT XD nói chung thì dự án ĐT XD từ nguồn vốn ngân sách nhà nước (NSNN) còn có đặc điểm là quyền sở hữu và quyền sử dụng vốn bị tách rời nhau.

Xuất phát từ đặc điểm này, quản lý vốn ĐT XD của NSNN có thể dễ bị thất thoát. Nếu các chủ đầu tư, Ban quản lý dự án không nâng cao tinh thần trách nhiệm, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, không đáp ứng yêu cầu quản lý; Nhà nước không tăng cường

công tác thanh tra, kiểm tra thì thất thoát lãng phí trong ĐT XD thuộc vốn NSNN là điều không thể tránh khỏi.

1.2. Vốn NSNN và hiệu quả sử dụng vốn ĐT XD

Các nguồn lực thuộc quyền sở hữu và chi phối toàn diện của Nhà nước được sử dụng cho hoạt động ĐT XD được gọi là vốn đầu tư (VĐT) xây dựng từ NSNN.

Căn cứ vào phạm vi, tính chất và hình thức thu cụ thể, vốn ĐT XD từ NSNN được hình thành từ các nguồn sau:

+ Vốn trong nước của các cấp.

+ Nguồn vốn vay nợ nước ngoài của Chính phủ và vốn viện trợ của nước ngoài cho Chính phủ, các cấp chính quyền, các cơ quan nhà nước.

Vốn NSNN phân làm hai cấp quản lý đó là: Vốn thuộc ngân sách Trung ương và vốn thuộc ngân sách địa phương.

Cơ chế huy động, quản lý, sử dụng vốn đầu tư xây dựng cơ bản (XDCB):

Nguồn vốn đầu tư XDCB có thể tóm tắt bởi biểu thức sau:

$$S = S_{n1} - S_{n2} = (S_1 + S_2) - (S_3 + S_4)$$

Trong đó:

S là tổng số vốn đầu tư XDCB;

S_{n1} là nguồn vốn trong nước;

S_1 là nguồn vốn đầu tư từ ngân sách;

S_2 là nguồn vốn đầu tư của khu vực tư nhân;

S_{n2} là nguồn vốn nước ngoài;

S_3 là viện trợ hoàn lại của Chính phủ và phi chính phủ;

S_4 là nguồn vốn vay của tư nhân của các quốc gia khác.

2. Thực trạng sử dụng vốn ngân sách nhà nước cho đầu tư xây dựng trên địa bàn quận Hà Đông

2.1. Đặc điểm điều kiện kinh tế - xã hội

Theo quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố Hà Nội, Hà Đông sẽ là một trong các vành đai vực tinh phát triển không gian của Thành phố, tác động lan tỏa ra các vùng lân cận, từ đó hình thành các trục phát triển theo hướng công nghiệp hóa - hiện đại hóa.

Quận Hà Đông chú trọng huy động các nguồn lực cho đầu tư phát triển, thuộc 5 danh mục ưu tiên: Điện, đường giao thông, trường học, y tế, nhà ở

dân. Tất cả đều có ý nghĩa to lớn đối với phát triển KT - NH và nâng cao đời sống của nhân dân trên địa bàn quận.

Là một địa phương có nguồn thu ngân sách lớn, hàng năm Quận dành ra một nguồn vốn lớn chỉ cho công tác DTXD. Điều này đã góp phần quan trọng trong chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng CNH - HĐH, phát triển cơ sở hạ tầng kinh tế - xã hội, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, xóa đói, giảm nghèo, tạo thêm việc làm mới, cải thiện và nâng cao đời sống của nhân dân.

2.2. Thực trạng sử dụng vốn NSNN trong hoạt động DTXD tại quận Hà Đông giai đoạn 2015 - 2019

2.2.1. Tình hình thu, chi ngân sách

Hàng năm, quận Hà Đông đã xây dựng dự toán thu, chi ngân sách hợp lý với tiêu chí năm sau cao hơn năm trước, đặc biệt là về thu ngân sách; Tăng cường việc quản lý, phát triển và khai thác tốt mọi nguồn thu; Làm tốt công tác kiểm tra, chống trốn thuế, gian lận thương mại, tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp, hộ gia đình sản xuất - kinh doanh. (Bảng 1)

Bảng 1. Tình hình thu, chi ngân sách quận Hà Đông giai đoạn 2015 - 2019

Đơn vị tính: tỷ đồng

TT	Thu, chi NSNN	Năm				
		2015	2016	2017	2018	2019
1	Tổng thu NSNN	1.944,1	2.391,2	3.510,4	3.985,6	4.059,2
	- Tiền sử dụng đất	570,8	711,2	1.639,2	1.132,3	1.375,7
	- Các khoản thu khác	1.373,3	1.680,0	1.871,3	2.853,3	2.683,5
2	Thu ngân sách quận Hà Đông	2.329,0	2.308,3	2.630,4	3.549,4	3.959,7
	- Thu sau điều tiết	810,0	1.044,3	1.575,0	2.164,9	1.804,3
	- Thu bổ sung từ ngân sách cấp trên	206,4	214,9	237,0	181,1	182,8
	- Thu chuyển nguồn	218,0	268,9	398,6	538,6	1.010,4
	- Thu kết dư năm trước	875,0	487,6	418,8	664,8	962,0
	- Các khoản thu khác (ghi thu ngân sách)	219,7	292,5	1,0	0,0	0,2
3	Tổng thu NSNN	1.944,1	2.391,2	3.510,4	3.985,6	4.059,2
	- Tiền sử dụng đất	570,8	711,2	1.639,2	1.132,3	1.375,7
4	Chi NSNN quận Hà Đông	1.628,064	1.615,027	1.965,545	2.587,422	3.011,788
	Trong đó: Chi đầu tư XDCB	685,588	443,776	660,501	700,172	1.097,033
5	Kết dư ngân sách	487,644	403,721	664,829	949,622	1.077,909

Nguồn: Báo cáo cân đối quyết toán ngân sách quận Hà Đông, 2015 - 2019

Bảng 2. Kế hoạch vốn đầu tư XDCB từ ngân sách nhà nước trong các năm 2015 - 2019 trên địa bàn quận Hà Đông

Đơn vị tính: tỷ đồng

STT	Năm	Chi ĐTXD	Tổng chi Ngân sách	Tỷ lệ % ĐTXD/chi NS
1	2015	685,588	1.628,064	42,1%
2	2016	443,776	1.615,027	27,5%
3	2017	660,501	1.965,545	33,6%
4	2018	700,178	2.587,422	27,1%
5	2019	1.007,033	3.011,788	33,4%

Nguồn: Báo cáo thu, chi NSNA quận Hà Đông, từ năm 2015-2019

2.2.2. Chính sách nguồn vốn, phân bổ vốn ĐTXD

Những năm gần đây, Quận có chủ trương cho đầu tư giải quyền sử dụng đất để tạo nguồn thu ngân sách của HĐND - UBND. Nguồn thu chủ yếu để đầu tư XDCB của quận Hà Đông bao gồm: Thu đầu tư giải quyền sử dụng đất ở; thu tiền sử dụng đất tại các khu đô thị; tiền sử dụng đất cấp giấy chứng nhận lần đầu cho các hộ lẻ. Mặc dù số thu đạt cao nhưng tỷ lệ chi tiết ngân sách của Quận chỉ được hưởng 30% trên tổng thu.

Giai đoạn 2015-2019, chi đầu tư xây dựng từ ngân sách Quận là 3.497,076 tỷ đồng, chiếm 23,67% tổng thu ngân sách và chiếm 32,36% chi ngân sách. Giai đoạn này vốn NSNN đầu tư cho xây dựng chiếm tỷ trọng tương đối lớn. Tuy nhiên, hiện nay, nhu cầu về vốn đầu tư rất lớn, trong khi nguồn vốn ngân sách thấp, không thể đáp ứng được nhu cầu đầu tư của các dự án trên địa bàn Quận.

Bên cạnh đó, nguồn vốn huy động trong dân cư, tín dụng ưu đãi, doanh nghiệp ngoài quốc doanh vẫn còn gặp nhiều khó khăn. Vì vậy, với lượng vốn từ NSNN có hạn, việc quản lý và sử dụng vốn đạt hiệu quả tối nhất là vấn đề đang được các cấp, các ngành trên địa bàn Quận quan tâm. (Bảng 2)

3. Hiệu quả sử dụng vốn ĐTXD từ NSNN trên địa bàn quận Hà Đông giai đoạn 2015 - 2019

3.1. Những kết quả đạt được

* Tốc độ và quy mô của vốn ĐTXD từ ngân sách Quận trong tổng vốn đầu tư xã hội có xu hướng ngày càng tăng nhằm đáp ứng các nhu cầu về đầu tư.

* Vốn ĐTXD từ ngân sách Quận chiếm tỷ lệ lớn, là nguồn vốn có tính chất quyết định đến định hướng phát triển nên Quận đã chủ động khai thác mọi tiềm năng để bổ sung.

* Công tác quản lý sử dụng vốn đầu tư từ ngân sách Quận đã được tập trung chỉ đạo, phát huy được vai trò quản lý nhà nước của Quận, như:

- Công tác lập kế hoạch vốn đầu tư XDCB từ ngân sách Quận được xây dựng theo một quy trình hợp lý, phù hợp với các quy định về quản lý đầu tư XDCB do Nhà nước ban hành.

- Các cơ chế, chính sách được tập trung hoàn thiện, bổ sung nhằm tạo hành lang pháp lý chặt chẽ trong việc quản lý sử dụng vốn đầu tư XDCB.

* Công tác thực hiện dự án đầu tư: Quận đã chủ động xây dựng kế hoạch đầu tư hàng năm và rà soát các thủ tục đầu tư theo đúng quy định của Nhà nước, từng bước hạn chế tối đa các dự án chưa đủ thủ tục khi triển khai thực hiện. Qua các năm, việc thực hiện kiểm tra thủ tục đầu tư như đảm bảo có kế hoạch vốn đầu tư, có dự án được duyệt khi tổ chức đấu thầu,... được cụ thể trong từng gói thầu của dự án trước khi thực hiện đầu tư.

* Công tác giải ngân kế hoạch vốn đầu tư XDCB: Tỷ lệ giải ngân vốn đầu tư XDCB của Quận khá cao: Hàng năm hầu hết đạt từ 98 - 99%. Năm 2015, tỷ lệ giải ngân đạt cao nhất được 99,75%, thấp nhất năm 2019 đạt 97,97%. (Bảng 3)

* Công tác thanh, quyết toán vốn đầu tư: Giai đoạn 2015 - 2019, công tác này đã có một số chuyển biến sau:

- Kho bạc Nhà nước Hà Đông đã có sự tập trung chỉ đạo việc thanh toán vốn. Chất lượng và quy trình trong kiểm soát thẩm định và thanh, quyết toán vốn đã được nâng cao, giảm thời gian giải quyết hồ sơ khi tạm ứng vốn, thanh toán sớm so với quy định từ 2 - 5 ngày.

- Tỷ lệ giải ngân vốn trên địa bàn Quận khá cao, hạn chế được việc chuyển số vốn kéo dài thực hiện sang năm tiếp theo. Quận chi chuyển nguồn số vốn tạm ứng trong năm chưa thanh toán để thực hiện trong năm tiếp theo, không thực hiện chuyển nguồn dự toán vốn kéo dài.

* Công tác giám sát, đánh giá đầu tư: Thực hiện theo quy định, Quận đã tập trung vào việc ban hành

Bảng 3. Tình hình thực hiện vốn ĐTXD quận Hà Đông năm 2015 - 2019

Đơn vị tính: triệu đồng

Chỉ tiêu/Năm	2015	2016	2017	2018	2019
1. Tổng kế hoạch vốn đầu tư XDCB đã giao	636.389	471.753	656.821	583.172	639.503
2. Tổng kế hoạch vốn đầu tư XDCB thực hiện	364.785	469.332	646.918	579.580	626.525
3. Tỷ lệ vốn hoàn thành (%)	99,75	99,49	98,49	99,38	97,97

Nguồn: Phòng Tài chính - Kế hoạch quận Hà Đông, từ năm 2015 - 2019

các văn bản hướng dẫn thực hiện báo cáo giám sát, đánh giá đầu tư, tổ chức tập huấn cho cán bộ quận và phường. Thông qua giám sát, đánh giá đầu tư, Quận đã kịp thời phát hiện và giải quyết các tồn tại, tháo gỡ vướng mắc của chủ đầu tư giúp thúc đẩy tiến độ triển khai dự án.

3.2. Tồn tại và hạn chế

- Về công tác quy hoạch: Còn chông chéo, chậm triển khai, các quy hoạch chưa đồng bộ, thiếu tính dự báo và ổn định. Chất lượng một số dự án quy hoạch còn hạn chế, đội ngũ cán bộ làm công tác quy hoạch còn thiếu và yếu. Phần lớn các quy hoạch đã công bố nhưng không thực hiện, bị "treo" ở một số phường như Mỗ Lao, Yên Kiêu... gây lãng phí rất lớn nguồn vốn của Nhà nước.

- Về công tác kế hoạch vốn ĐT XD:

+ Công tác xây dựng kế hoạch trung và dài hạn, trong đó trọng tâm là kế hoạch 5 năm chưa được quan tâm đúng mức.

+ Chất lượng xây dựng kế hoạch của Quận nhìn chung còn hạn chế, chưa bám sát những nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội. Nguyên nhân là do trong quá trình tổng hợp kế hoạch đầu tư các đơn vị chưa huy động hết tiềm năng các nguồn vốn cho đầu tư phát triển mà chủ yếu trông chờ vào nguồn ngân sách.

+ Việc phân bổ kế hoạch vốn cho từng dự án gắn với nguồn vốn cụ thể, một số dự án sử dụng tới 2 - 3 nguồn vốn, gây không ít khó khăn trong quá trình theo dõi, điều chỉnh kế hoạch.

- Về công tác quản lý thực hiện dự án đầu tư:

+ Công tác tổ chức quản lý vốn đầu tư xây dựng trên địa bàn Thành phố còn nhiều công kênh, nhiều đầu mối và chủ đầu tư. Do vậy, công tác quản lý dự án chưa đạt được kết quả tốt.

- Chất lượng công tác lập, thẩm định, phê duyệt dự án và thiết kế kỹ thuật, dự toán chưa được quan tâm. Tình trạng không tuân thủ trình tự đầu tư trong thời gian qua là khá phổ biến trên địa bàn Thành phố.

+ Công tác đấu thầu, chỉ định thầu chưa thực hiện đúng theo quy định của pháp luật

+ Công tác giải phóng mặt bằng còn vướng mắc, nhiều bất cập, chưa được quan tâm đúng mức.

- Về công tác thanh, quyết toán vốn đầu tư XDCB: Giải ngân vốn đầu tư XDCB đạt tỷ lệ thấp do các nguyên nhân sau:

+ Sự phù hợp của quyết định đầu tư dự án với quy hoạch, kế hoạch: Nếu dự án được quyết định đầu tư phù hợp với quy hoạch, kế hoạch được duyệt sẽ tạo điều kiện đẩy nhanh việc thi công và giải ngân vốn đầu tư XDCB.

+ Năng lực của đơn vị tư vấn thiết kế, lập dự án; đơn vị tư vấn thẩm tra và phòng chuyên môn thẩm định dự án: Nếu năng lực tốt trước hết sẽ tránh phải mất nhiều thời gian cho việc điều chỉnh dự án nhiều lần trong quá trình thi công xây dựng công trình.

+ Sự phối hợp chưa tốt giữa các đơn vị có liên quan trong công tác giải ngân kế hoạch vốn đầu tư (Chủ đầu tư - Kho bạc - phòng Tài chính - Kế hoạch) trong việc thực hiện kế hoạch vốn.

4. Kết luận

Hà Đông là địa bàn có tiềm lực lớn, đa dạng về phát triển vốn đầu tư. Cùng với quá trình tăng cường phân cấp quản lý kinh tế - xã hội của Thành phố, các nguồn vốn đầu tư phát triển, đặc biệt là vốn đầu tư XDCB thuộc ngân sách nhà nước do quận Hà Đông quản lý đã, đang và sẽ còn đóng vai trò động lực quan trọng trong quá trình CNH, HDH của Quận. Vì vậy, nâng cao hiệu quả quản lý sử dụng nguồn vốn này ngày càng có ý nghĩa to lớn cho Hà Đông.

Tuy nhiên, công tác quản lý sử dụng vốn đầu tư nói chung, đặc biệt trong quản lý sử dụng vốn ĐT XD từ nguồn NSNN của Quận nói riêng vẫn còn những mặt hạn chế, gây thất thoát lãng phí trong các dự án ĐT XD. Để khắc phục vấn đề này, Quận cần thực hiện đồng bộ các giải pháp, từ hoàn thiện công tác lập, giao kế hoạch vốn đầu tư XDCB hàng năm đến hoạt động giám sát, đánh giá đầu tư.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

- 1 Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2019), *Nghị định số 68/2019/NĐ-CP về Quản lý chi phí đầu tư xây dựng* ngày 14/8/2019, Hà Nội.
- 2 Ủy ban nhân dân quận Hà Đông (2019), *Kế hoạch số 120/KH-UBND về việc giám sát đầu tư trên địa bàn quận* ngày 06/4/2019, Hà Nội.
- 3 Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2014), *Luật số 67/2014/QH12: Luật Đầu tư* ngày 26/11/2014, Hà Nội.
- 4 Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013), *Luật số 43/2013/QH12: Luật Đầu tư* ngày 26/11/2013, Hà Nội.

Ngày nhận bài: 19/4/2020

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 29/4/2020

Ngày chấp nhận đăng bài: 9/5/2020

Thông tin tác giả:

ThS. VŨ PHƯƠNG NGÂN

Khoa Quản lý đô thị, Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội

THE CURRENT STATE OF USING INVESTMENT CAPITAL FROM STATE BUDGET FOR CAPITAL CONSTRUCTION ACTIVITIES IN HA DONG DISTRICT, HANOI

● **Master. VU PHUONG NGAN**

Faculty of Urban Management, Hanoi University of Architecture

ABSTRACT:

In recent years, the investment in capital construction of Ha Dong District, Hanoi has gained significant achievements. However, the amount of invested capital is still very small in comparison with the actual capital needs. On the other hand, the investment is still being spread in many projects while corruption is happening in investment activities, resulting in a low efficiency in investment capital use.

This paper presents scientific basis for investment in capital construction and the efficiency of using investment capital from state budget. This paper also analyzes the current state of using investment capital from state budget for capital construction activities in Ha Dong District from 2015 to 2019.

Keywords: Construction investment, socio-economic, capital from state budget; Ha Dong district, Hanoi.